

25.5.2022

Ympäristöministeriö
lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi
lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle,

HE 76/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

1. Luonnonsuojelulainsäädännön uudistuksen tausta ja valmistelu

1.1. Uudistuksen tausta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi luonnonsuojelulaki ja samalla nykyinen, vuodelta 1997 oleva luonnonsuojelulaki kumottaisiin. Lisäksi useisiin muihin lakeihin tehtäisiin ehdotettavasta laista johtuvia, pääasiassa teknisiä korjauksia ja muutoksia. Uudistuksella toteutettaisiin pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman tavoitetta pysäyttää luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa.

Suomen luonnon tilasta, kuten luontotyyppien ja lajien uhanalaisuudesta, on saatu runsaasti uutta tietoa, ymmärrys ilmastonmuutoksen merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle on lisääntynyt, ja muu lainsäädäntö, ohjauskeinot ja hallinto ovat muuttuneet nykyisen luonnonsuojelulain voimassaoloaikana. Luonnonsuojelulain toimivuutta ja vaikuttavuutta on tarpeen vahvistaa sekä ajantasaistaa ja selkeyttää lain säännöksiä.

1.2. Valmistelu

Ympäristöministeriö asetti 16.12.2019 hankkeen luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi toimikaudelle 1.1.2020 – 30.9.2021 ja sitä pidennettiin 30.11.2021 asti, jolloin hankkeen loppuraportti valmistui. Tämän jälkeen hallituksen esitysluonnos viimeisteltiin virkatyönä.

Hankkeella oli laajapohjainen ohjausryhmä ja kolme projektiryhmää. Projektiryhmä I valmisteli luonnonsuojelulain uudistusta ja projektiryhmä III ekologisen kompensaation sääntelyä. Nämä valmistelut yhdistyvät nyt annetussa hallituksen esityksessä. Hankkeessa valmisteltiin myös erillinen ehdotus hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja ennaltaehkäisystä (HE 154/2021 vp). Lisäksi erillisissä alatyöryhmissä selvitettiin kuntien luonnonsuojelutehtäviä, luonnonsuojelun tietojärjestelmän sääntelytarpeita sekä metsästyksen ja lajisuojelun sääntelytarpeita.

Valmistelun aikana kuultiin eri sidosryhmien edustajia ja kansalaisia, ensin verkkokyselyllä 23.1.–21.2.2020, sitten kansalaiskeskusteluissa virtuaalisesti neljällä eri paikkakunnalla, oikeustieteellisessä seminaarissa

1.9.2020 ja lausuntokierroksella 2.7.2021 – 6.9.2021. Saamelaiskäräjälain 9 §:n mukaiset neuvottelut ympäristöministeriön ja Saamelaiskäräjien välillä käytiin 25.2.2020, 29.4.2021 ja 22.11.2021.

Valmistelun tieteellistä taustaa vahvisti Suomen Tiedeakatemian tiedeneuvontahanke SOFIN kanssa koottu tutkijaryhmä, joka loi kokonaiskuvan luonnonsuojelulakiuudistuksen keskeisistä vaikutuksista syksyllä 2020 ja keväällä 2021.

Projektiyhmien ja ohjausryhmän kokousten pöytäkirjat sekä muu valmisteluaineisto ovat saatavilla Hankeikkunassa <https://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=YM012:00/2020>).

2. Ehdotuksen keskeiset uudistukset

2.1. Luonnonsuojelulain uudistamisen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Lakiin esitettävillä muutoksilla parannettaisiin ensivaiheessa edellytyksiä pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja elvyttää epäsuotuisalla suojelutasolla olevien eliölajien ja luontotyyppien tilaa. Ehdotettavassa laissa säädettäisiin luonnonsuojelun tavoitteeksi voimassa olevan lain mukaisesti Suomessa luonnonvaraisten eliölajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason saavuttaminen ja säilyttäminen.

Ehdotusten tavoitteena on edistää luonnon monimuotoisuuden turvaamista sekä sääntelyn kokonaisvaltaisen toiminnallisuuden kehittämisen, että suojelukeinojen laajentamisen ja vahvistamisen kautta. Tähän pyritään esimerkiksi vahvistamalla luonnonsuojelusuunnittelun vaikuttavuutta ja sen säädöspohjaa sekä lisäämällä valmistelun vuorovaikutteisuutta, laajentamalla suojelun tarpeessa olevien luontotyyppien ja eliölajien oikeudellista suojaa, edistämällä luontoarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittämistä sekä vahvistamalla suojelutoimenpiteiden arvioinnissa tarvittavan luontotiedon hallintaa. Näiden ohella ehdotuksilla edistettäisiin vapaaehtoisen luonnonsuojelun toteuttamista, esimerkiksi mahdollistamalla tavaroiden ja palveluiden lisäksi myös rahallisen avustuksen myöntäminen monimuotoisuuden suojelun toteuttamiseksi. Ehdotetut uudet suojelukeinot vahvistaisivat merkittäväällä tavalla Suomen luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Voimassa olevaan luonnonsuojelulakiin verrattuna uuden lain rakenne ja sen useat pykälät säilyisivät sisällöllisesti pitkälti ennallaan, mutta lakia täydennettäisiin ja tarkistettaisiin. Osa nykyisen lain luvuista säilyisi nykyisessä muodossaan, mutta niiden järjestystä paikoin muutettaisiin. Lisäksi lakiin sisältyisi kokonaan uusia lukuja luonnonsuojelun hallinnosta, eliölajien vaihdannasta, maahantuonnista ja maastaviennistä, luontotiedon hallinnasta sekä luonnonarvojen heikentymisen hyvittämistä koskevasta vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta.

2.2. Ehdotuksen lukukohtaiset huomiot

Luonnonsuojelulain yleiset säännökset

Luonnonsuojelulain uudistuksen valmistelussa on todettu tarve selkeyttää ja toisaalta eräiltä osin myös laajentaa nykyisen lain 1 lukua. Tähän liittyen luonnonsuojelun hallinnosta säädettäisiin kokonaan uudessa 2 luvussa nykyisen 1 luvun 6 §:n suppean sääntelyn sijaan. Luonnonsuojelulain tavoitesäännöksen sanamuotoja ajantasaistettaisiin ja niihin lisättäisiin uutena ilmastomuutokseen sopeutumisen edistäminen. Nykyinen laki ei tunnista ilmastomuutosta, minkä vuoksi ehdotetaan muutoksia, jotka edistäisivät luonnon

monimuotoisuuden suojelua turvaamalla lajien elinympäristöjä ja luontotyyppejä muuttuvassa ilmastossa. Lisäksi luvussa säädettäisiin uusina eräistä luonnonsuojelulain kannalta keskeisistä määritelmistä, luonnonsuojelussa sovellettavasta varovaisuusperiaatteesta, ympäristötietoisuuden edistämisestä sekä saamelaiskulttuurin suojasta.

Ehdotettavaan lakiin sisältyvä varovaisuusperiaate on sekä kansainvälisesti että Euroopan unionin oikeudessa vakiintunut ympäristöoikeuden periaate. Varovaisuusperiaate edellyttää, että tiedollinen epävarmuus ei saa olla syy pidättäytyä ennakoivista suojelutoimista. Käytännössä varovaisuusperiaate on jo osa voimassa olevaa oikeutta ja vaikuttaa voimassa olevan lain nojalla tehtäviin viranomaispäätöksiin ja oikeuskäytäntöön. Varovaisuusperiaatetta koskevan ehdotuksen tarkoituksena on tehdä vakiintunut oikeustila näkyväksi, eikä se sellaisenaan aiheuttaisi välittömiä vaikutuksia esimerkiksi maanomistajille tai elinkeinotoiminnalle. Se saattaisi kuitenkin joissakin tilanteissa aiheuttaa välillisiä vaikutuksia, kun viranomainen pyrkisi lupaharkinnan yhteydessä ennakoimaan suojelluille luontoarvoille aiheutuvia riskejä. On kuitenkin huomioitava, että varovaisuusperiaate koskee säännöksen mukaan vain luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvia merkittäviä vahingollisia vaikutuksia.

Ympäristötietoisuuden edistämisen lisäämisen tarkoituksena on vahvistaa kansalaisten, yksityisten ja julkisten toimijoiden tiedollisia edellytyksiä luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäviksi nykyistä kattavammat säännökset saamelaisten oikeuksien huomioon ottamisesta. Säännösten tarkoituksena on varmistaa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien huomioon ottaminen luonnonsuojelulain toimeenpanossa kansainvälisten sopimusten ja perustuslain mukaisesti. Ehdotus sisältäisi myös niin sanotun heikentämiskiellon. Ehdotettavan säännöksen mukaan viranomaisten tulisi huolehtia siitä, ettei luonnonsuojelulain toimeenpanosta ja päätöksenteosta aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa vähäistä suurempaa heikennystä saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin. Viranomaisen tulisi myös mahdollisuuksien mukaan edistää saamelaisten mahdollisuuksia kehittää kulttuuriaan.

Luonnonsuojelun viranomaiset ja hallinto

Ehdotettavassa laissa säädettäisiin luonnonsuojelun hallinnosta nykyistä lakia laajemmin ja tarkemmin. Tätä kautta selvennettäisiin viranomaisten luonnonsuojelutehtävien toimivaltaa ja yhtenäistettäisiin sääntelyä muun ympäristölainsäädännön kanssa. Lakiin sisältyisi myös uusi säännös Suomen luontopaneelista, joka olisi riippumaton tieteellinen asiantuntijaelin. Se tukisi luonnonsuojelulain toimeenpanoa tuottamalla tieteellistä tietoa päätöksenteon tueksi, antamalla lausuntoja monimuotoisuuden vaikuttavista suunnitelmista ja myös viestimällä monimuotoisuuden merkityksestä kansalaisille ja päätöksentekijöille. Luontopaneelia koskeva sääntely vastaisi keskeisiltä osiltaan ilmastolakiin ehdotettua säännöstä ilmastopaneelista (HE 27/2022).

Luonnonsuojelusuunnittelu

Luonnonsuojelusuunnittelua koskevaa lukua täydennettäisiin vastaamaan paremmin nykyistä käytäntöä. Luonnonsuojeluohjelmien ohella lain tasolla säädettäisiin kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta ja toimintaohjelmasta. Lisäksi ehdotetaan mahdollisuutta laatia luonnon monimuotoisuuden alueellinen toimeenpanosuunnitelma. Ehdotuksilla parannetaan osallistumismahdollisuuksia sekä suunnittelun vuorovaikutteisuutta monimuotoisuuden tietopohjan ja sen hyväksyttävyyden edistämiseksi.

Voimassa olevan lain mukainen, valtakunnalliseen tasoon keskittyvä luonnonsuojelun suunnittelujärjestelmä ei riittävällä tavalla kykene turvaamaan luonnon monimuotoisuutta, vaan sen rinnalle tarvitaan uusia suunnittelun keinoja kuten vapaaehtoisia suojeluohjelmia Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelma

METSON ja Helmi-elinympäristöohjelman tavoin. Tämä toteutettaisiin säätämällä laissa luonnonsuojeluohjelmien ohella kansallisesta luonnon monimuotoisuusstrategiasta ja toimintaohjelmasta sekä mahdollisuudesta laatia näiden tueksi myös alueellinen toimeenpanosuunnitelma. Lakiin tuotaisiin myös oikeusperusta vapaaehtoisille luonnonsuojelun toimenpideohjelmille (mm. Helmi ja METSO).

Luonnonsuojelun seuranta koskeva sääntely esitetään nostettavaksi luonnonsuojeluasetuksesta lain tasolle. Luonnon tilaa koskevaa seurantatietoa hyödyntävät valtion viranomaisten lisäksi kunnat ja yritykset.

Luonnon monimuotoisuuden suojelun ja hoidon tukeminen

Luonnonsuojelulain muutoksella 732/2020 lakiin sisällytettiin säännökset, jotka koskevat tavaroina tai palveluina myönnettävää ennallistamisen ja hoidon edistämisen tukea. Näihin ehdotettaisiin nyt vain vähäisiä tarkennuksia, mutta lukuun lisättäisiin uutena säännös rahallisesta avustuksesta. Avustusta voitaisiin myöntää hankkeisiin ja toimenpiteisiin luonnon monimuotoisuuden ja luonnon- ja kulttuurimaiseman suojelun ja hoidon edistämiseksi. Avustusta voitaisiin myöntää myös luonnon monimuotoisuutta koskevaan tutkimukseen ja kehitystyöhön. Avustuksella tarkoitettaisiin valtionavustuslain 5 §:ssä tarkoitettua erityisavustusta, jota voidaan myöntää muun muassa kokeilu-, käynnistämisen-, tutkimus- tai kehittämishankkeeseen taikka muuhun tarkoitukseltaan rajattuun hankkeeseen.

Luonnonsuojelualueet

Luonnonsuojelualueita koskevaan lukuun ehdotetaan tehtäväksi useita tarkennuksia ja teknisluonteisia ajantasaisuutuuksia. Muutoksia esitetään luonnonsuojelualueiden perustamisedellytyksiin, valtion luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksiin sekä yksityisen luonnonsuojelualueen perustamiseen, rauhoitusmääräysten antamiseen ja niistä poikkeamiseen. Ehdotuksen mukaan Metsähallitus ei enää jatkossa voisi myöntää lupaa malminetsintään kansallis- ja luonnonpuistoissa. Valtion muilla luonnonsuojelualueilla tämä lupa olisi yhä mahdollista myöntää tietyin tarkennettuina edellytyksin.

Luonnonsuojelualueilla esitetään sallittavaksi suoraan lain nojalla ilman poikkeuslupaa haitallisten vieraskasvilajien torjuminen ja poistaminen. Metsästäystä koskevaa sääntelyä kansallispuistoissa ja muilla valtion luonnonsuojelualueilla esitetään muutettavaksi siten, että haitallisten vieraslajien minkin ja supikoiran pyydystäminen ja tappaminen sallittaisiin suoraan lain nojalla ilman poikkeuslupaa, samoin kuin hirvenajo ja valkohäntäkauriin ajo. Lisäksi metsästyksen sallimisesta valtion luonnonsuojelualueiden perustamisen yhteydessä voitaisiin jatkossa päättää myös alle 100 hehtaarin suuruisen luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella.

Lisäksi lakiin lisättäisiin säännös valtion luonnonsuojelualueen lakkauttamisesta ja rauhoitussäännösten lieventämisestä tietyin edellytyksin. Uudella säännöksellä mahdollistettaisiin myös elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen toteuttamat yksityisen luonnonsuojelualueen luonnonhoidon tehtävät maanomistajan suostumuksella. Luonnonmuistomerkkejä koskeva sääntely siirtyisi maisemansuojelua koskevaan lukuun.

Luontotyyppien suojelu

Nykyiseen tapaan laissa säädettäisiin tiettyjen, laissa erikseen lueteltujen luontotyyppien säilymiselle tärkeiden esiintymien hävittämisen- ja heikentämiskiellosta, joka tulisi voimaan viranomaisen erillisellä päätöksellä. Tätä ns. rajauspäättösäädöstä tarkennettaisiin ja eräiltä osin laajennettaisiin uusimman luontotyyppitiedon perusteella. Rajausmenettelyllä suojeltavien luontotyyppien määrittely täsmentyisi ja niiden

määrä lisääntyisi nykyisestä yhdeksästä kolmeentoista. Kokonaan uudenlaisia suojelukohteita olisivat kaksi vedenalaista luontotyyppiä: meriajokaspohjat ja suojaisat näkinpartaispohjat.

Uutena luontotyyppien suojelukeinona laissa säädettäisiin tiettyjen uhanalaisten tiukasti suojeltavien luontotyyppien esiintymien hävittämisen ja heikentämisen kiellosta, joka olisi voimassa suoraan lain nojalla. Näitä luontotyypejä olisi kuitenkin vain kaksi: serpentiinikalliot ja rannikon avoimet dyynit. Tiukasti suojeltaviksi ehdotettavien luontotyyppiesiintymien yhteenlaskettu pinta-ala olisi noin 1 150 hehtaaria, joista osa on jo suojeltu mm. luonnonsuojelualueiden kautta.

Luontotyyppien suojelua koskevat säännökset jaettiin vuoden 1997 lakiuudistuksessa luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain kesken. Tältä osin ehdotetaan nyt vesilain vahvistamista lisäämällä vesilain 2 luvun 11 §:n nojalla suojeltuihin luontotyypeihin kalkkilammet ja purot. Lisäksi suojelu laajenisi lähteistä kattamaan lähteiköt.

Ehdotettavalla lailla vahvistettaisiin myös uhanalaisten luontotyyppien oikeudellista asemaa. Ehdotuksen mukaan valtioneuvoston asetuksessa yksilöitäisiin uhanalaiset luontotyypit, jotka tulisi ottaa huomioon päätöksenteossa sen mukaisesti, mitä muussa lainsäädännössä luontoarvojen huomioimisesta erikseen säädetään. Huomioon ottamista koskeva säännös olisi siten luonteeltaan lähinnä informatiivinen, ja korostaisi uhanalaisten luontotyyppien asemaa muiden lakien mukaisissa päätöksentekomenettelyissä.

Lajien suojelu

Eliölajien suojelun tehostamiseksi selkiytettäisiin nykyistä luonnonsuojelulain eliölajien suojelua koskevaa lukua, vahvistettaisiin uhanalaisten lajien suojaa sekä eriytettäisiin eliölajien kauppaa ja vaihdantaa koskevat säännökset omaksi luvukseen. Lain soveltamisalaan tehtäisiin lisäksi muutos, jonka mukaan luvun säännöksiä ei jatkossa sovellettaisi kaloihin tai rapuihin, vaan niistä säädettäisiin yksinomaan kalastuslaissa.

Ehdotuksen mukaan viranomaisten tulisi ottaa uhanalaiset lajit huomioon päätöksenteossa vastaavalla tavalla kuin luontotyyppien kohdalla on edellä todettu, siltä osin kuin se sovellettavan lain mukaan on mahdollista. Lintujen pesäpuiden ja pesien ympärivuotista suojaa selkeytettäisiin ja lain ymmärrettävyyttä lisättäisiin tuomalla luonto- ja lintudirektiivin poikkeusedellytykset lakiin aiempien viittausten sijasta.

Lakiin ehdotetaan lisäksi muutoksia, jotka koskevat lajien esiintymispaikkojen suojelua ja hoitoa, uutena tavattujen lajien suojelua sekä lajien suojelua avustetun leviämisen keinoin. Avustettu leviäminen voisi joissakin tilanteissa esimerkiksi pelastaa erityisesti suojellun lajin sukupuutolta. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan suojelua vahvistettaisiin säätämällä tietyin edellytyksiin mahdollisuudesta määrääkaikaiseen rajauspäätökseen. Lisäksi ehdotetaan uutta säännöstä, jonka nojalla elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi tarvittaessa kieltää Suomessa uutena löydetyn tai tieteelle ennestään tuntemattoman eliölajin esiintymispaikan heikentämisen enintään kymmenen vuoden määräajaksi.

Uhanalaisten lajien elinympäristöjä voitaisiin hoitaa joko luonnonsuojelulaissa tarkoitetun tuen tai avustuksen avulla tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tai Metsähallituksen toimesta maanomistajan suostumuksella. Elinympäristöjen hoidolla olisi positiivinen vaikutus sekä kyseiselle lajille että laajemmin luonnon monimuotoisuudelle.

Eliölajien kauppaa ja vaihdantaa koskevat säännökset eriytettäisiin ehdotuksessa omaksi uudeksi luvukseen, mikä selkeyttää lakia. Uutena säädettäisiin kiellosta elävien päiväpetolintujen, pöllöjen ja jalohaukkojen

tuontiin ja eräiden kansainvälisen kaupan uhkaamien, maailmanlaajuisesti uhanalaisten lajien yksilöiden tai niiden osien metsästysmuistona maahantuontiin.

Vapaaehtoinen ekologinen kompensatio

Lakiin lisättäisiin useissa muissa maissa jo käytössä oleva ekologinen kompensatio eli luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten hyvittäminen vapaaehtoisena toimintana. Yksityinen maanomistaja, yritys, kunta tai valtion liikelaitos voisi taloudellisena toimintana tuottaa luonnonarvoja, joilla taloudellisesta toiminnasta johtuva heikennys suojelluille luonnonarvoille voitaisiin hyvittää toisessa paikassa kuin missä heikennys tapahtuu.

Säännökset olisivat minimalistiset, jotta toimijoille jäisi mahdollisimman paljon väljyyttä hyvittämistoimenpiteiden suunnittelun ja toteuttamisen järjestämiseen ja osapuolten välisten sopimussuhteiden sisältöön. Säännöksillä kuitenkin varmistettaisiin, että viranomaisvarmennetussa kompensaatiossa luontotyyppien tai lajien esiintymispaikkojen tai elinympäristöjen pinta-ala tai laatu ei heikkenisi taloudellisen toiminnan seurauksena vaan säilyisi vähintään saman tasoisena. Hyvityksenä käytettävä luontotyyppin tai lajin elinympäristön esiintymä rajattaisiin viranomaispäättöksellä ja sen hävittäminen tai heikentäminen olisi kiellettyä.

Luonnonsuojelun tiedonhallinta

Luonnonsuojelulakiin lisättäisiin ehdotuksella uusi luku luonnonsuojelun tiedonhallinnasta. Voimassa olevan luonnonsuojeluasetuksen säännökset luonnonsuojelun tietojärjestelmästä siirrettäisiin lain tasolle ja sääntelyä kauttaaltaan ajantasaisesti. Samalla sääntelyä täydennettäisiin vastaamaan muun muassa tietosuojalainsäädännön ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain vaatimuksia sekä yhtenäistettäisiin erityisesti suhteessa ympäristönsuojeluasioissa käytössä olevaan ja ympäristönsuojelulaissa tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Luonnonsuojelun toteuttaminen ja korvaukset

Luonnonsuojelun toteuttamista koskevaa lukua ehdotetaan täydennettäväksi ensinnäkin menettelysäännöksellä, joka koskee alueiden hankintaa valtiolle. Uudessa pykälässä säädettäisiin luonnonsuojelutarkoituksiin tehtävistä hankinnoista ja todettaisiin niihin liittyvät viranomaisten vastuut. Ehdotettavan lain 3 luvussa tarkoitettujen ohjelmien ja Natura 2000 -verkoston suojelun toteuttamiseksi, olemassa olevan luonnonsuojelualueverkoston täydentämiseksi tai muutoin luonnonsuojelutarkoituksessa voitaisiin hankkia alueita valtion omistukseen, mikä vastaisi jo vakiintunutta käytäntöä.

Myös luonnonsuojelulain korvaussääntelyä tarkennettaisiin ja täydennettäisiin. Voimassa olevaan korvausmenettelyä koskevaan pykälään lisättäisiin viittaukset ehdotettaviin uusiin suojelupäätöksiin. Lisäksi säädettäisiin kumulatiivisten haittojen huomioon ottamisesta määriteltäessä laissa tarkoitettua merkityksellistä haittaa, joka päätöksistä mahdollisesti koituu kiinteistön omistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettujen päätösten maksuttomuutta laajennettaisiin kannustavuuden ja hyväksyttävyyden lisäämiseksi eräiltä osin.

Luonnonsuojelun valvonta, rangaistukset ja muutoksenhaku

Luonnonsuojelulain valvontaa tehostettaisiin lisäämällä lukuun 14 säännökset valvonnan järjestämisestä, sitä toteuttavista viranomaisista ja viranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuksista. Luonnonsuojelurikoksia koskevien säännösten ja määräysten vaikuttavuutta tehostettaisiin säätämällä elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskuksen asianomistajuudesta rikosasiassa. Vireillepanoa koskeva säännös siirrettäisiin omaan pykäläänsä.

Voimassa olevan lain avoin blankorangaistussäännös saatettaisiin rikosoikeudellisen legaliteettiperiaatteen edellyttämälle tarkkuustasolle, kun laissa säädettäisiin yksilöidysti luonnonsuojelulain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten vastaisten tekojen, laiminlyöntien tai muiden toimien rangaistavuudesta. Lisäksi menettämisseuraamusta ja haltuunotto-oikeutta koskevia pykälää ajantasaistettaisiin.

Muutoksenhakua koskeviin voimassa olevan lain pykälisiin ehdotetaan eräitä muutoksia. Rekisteröityjen yhteisöjen valitusoikeutta osin laajennettaisiin asiallisesti. Valitusoikeutta yksinkertaistettaisiin ja osin laajennettaisiin poistamalla tiettyjä poikkeuslupia koskevat valitusoikeuden rajaukset. Muutoksella edistettäisiin perustuslain 20 §:n mukaista osallistumisoikeutta..

Muutokset eräisiin muihin lakeihin

Luonnonsuojelulain uudistuksen yhteydessä ehdotetaan muutettavaksi 41 muuta lakia sekä 13 lakia kansallispuistojen perustamisesta. Suurin osa muutoksista on luonteeltaan teknisluontoisia, ja niiden tarkoituksena on pysyttää nykyinen sääntelytila. Merkittävin muutos edellä viitatus vesilain lisäksi olisi lakiin arktisten valaiden ja hylkeiden suojelusta, jossa kiellettäisiin valaista saatavien tuotteiden tai valaan osien maahantuonnin kiellon ohella myös näiden kauttakulku Suomen valtion alueen kautta.

3. Vaikutukset talousarvioon

Luonnonsuojelulainsäädännön keskeiset velvoitteet ja periaatteet säilyisivät suurelta osin ennallaan, mutta uusista luonnonsuojelun viranomaistehtävistä aiheutuu lisäresurssien tarvetta, jotta lain tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on resurssiongelmista johtuen haasteita jo voimassa olevaan lakiin perustuvien luonnonsuojelutehtävien osalta. Uusien tehtävien hoitaminen aiheuttaisi 22,5 henkilötyövuoden lisäresurssitarpeen luonnonsuojelun viranomaisissa, mikä vuositasona tarkoittaisi 1,575 miljoonan euron lisäystä luonnonsuojeluun kohdennettavaan budjettirahoitukseen. Lisärahoitus sisältyy vuosia 2023-2026 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan.

4. Vaikutukset maatalouteen, metsätalouteen ja maanomistajien asemaan sekä metsästyksen

Maatalouden harjoittamiseen luonnonsuojelulain taloudelliset vaikutukset olisivat pienet suojelutoimenpiteiden kohdentumisen ja kattavan korvausjärjestelmän vuoksi.

Luonnon monimuotoisuuden merkitys luontoon ja luonnonvaroihin nojautuvien toimintojen harjoittamiselle on kuitenkin merkittävä; monimuotoisuus mahdollistaa luonnon toiminnallisuudet, jotka puolestaan mahdollistavat muun muassa luonnonvarojen ja ekosysteemipalvelujen varaan rakentuvan hyvinvoinnin. Perinteisen maatalouden harjoittaminen voi myös hyödyttää monimuotoisuuden turvaamista. Esimerkiksi kaikki perinneluontotyypit ovat uhanalaisia, ja edellyttävät hoitotoimenpiteitä, kuten puuston poistoa, niittoa tai laidunnusta. Tähän liittyy myös mahdollisuus hakea esimerkiksi taloudellista tukea alueiden hoitamiseen ja ennallistamiseen.

Metsänomistajiin kohdistuisi vaikutusarvion mukaan varsin harvoin rajoituksia, koska suojeltavat kohteet (kuten lajit ja luontotyytit) ovat usein alueellisesti rajallisia, ja ne voidaan ottaa eri tavoin huomioon niitä mahdollisesti uhkaavien toimenpiteiden toteutustavoissa ja sijoittumisessa. Lisäksi näihin säännöksiin liittyisi korvausmahdollisuus, mikäli taloudellisista haittaa kuitenkin aiheutuisi.

Maanomistajille aiheutuvista taloudellisista vaikutuksista keskeisimmät liittyisivät käytännössä luontotyyppien ja lajien suojelusta aiheutuviin rajoituksiin sekä lunastustarvetta koskeviin tilanteisiin. Vaikutukset maanomistajien taloudelliseen asemaan olisivat pääsääntöisesti kuitenkin melko vähäiset valtion korvausvelvollisuuden vuoksi. Korvaussäännös olisi muuten voimassa olevan lain mukainen, mutta korvausvelvollisuuden syntyä ja sen määrää arvioitaessa olisi jatkossa otettava huomioon ns. kumulatiiviset vaikutukset, eli useamman rajoituksen yhdelle maanomistajalle aiheuttamat yhteisvaikutukset.

Ehdotettu uusi säännös lajien elinympäristöjen vapaaehtoisten hoito- ja kunnostustoimien taloudelliseksi tukemiseksi valtion varoin tarjoaisi maanomistajille ja muille paikallisille tahoille uusia liiketoimintamahdollisuuksia, samoin vapaaehtoinen ekologinen kompensatio.

Metsästystä luonnonsuojelualueilla selkeytettäisiin sallimalla minkin ja supikoiran pyynti, hirvenajo ja luonnonsuojelualueen ulkopuolella ammutun, mutta sille kaatuneen riistaeläimen haltuunotto ilman Metsähallituksen poikkeuslupaa. Lisäksi sääntelyä laajennettaisiin koskemaan hirvenmetsästyksen yhteydessä tapahtuvaa valkohäntäkauriin ajoa sekä haavoittuneen eläimen lopettamista. Luonnonsuojelualueen perustamisasetuksella voitaisiin jatkossa sallia metsästys myös ympäristöministeriön asetuksella perustettavilla alle 100 hehtaarin valtion suojelualueilla, jos se ei vaarantaisi alueen perustamistarkoitusta tai haittaisi alueen muuta käyttöä.